

Er vort modersmål stadig dejligt?

En netop offentliggjort undersøgelse har konkluderet det, som de fleste af os længe har haft på fornemmelsen: engelsk er ved at blive hverdagssprog i Danmark. Undersøgelsesresultaterne er tilmed så markante, at eksperterne ikke længere betragter engelsk som et fremmedsprog. Det er derimod Danmark, der er blevet tosproget.

Det er egentlig ikke noget nyt, at Danmark er blevet tosproget. Landet har i århundreder været flersproget, for dialekterne var tidligere så markante, at man ikke umiddelbart kunne regne med at forstå alt, hvis man stod uden for den sprogligt indforståede kreds. Visse hovedtræk høres stadig i jysk, sønderjysk, fynsk, sjællandsk, bornholmsk med mere, men langt henad vejen er dialekterne så ubetydelige, at end ikke stedernes egne beboere er i stand til at forstå og/eller anvende det lokale sprog nu om stunder.

Dialekterne er altså i praksis borte, og alt, hvad der kan høres nu, er små, regionale forskelle i tonefald. Det er i grunden ærgerligt. Men det er svært, for ikke at sige umuligt, at rette op på nu. Processen har været i gang for længe, og det gør os sprogligt fattigere. Hvor mange kender for eksempel det udmærkede ærøske ord "usnøttelig", som mere præcist end noget andet betegner en grisk, grådig og selvisk opførsel? Det høres sjældent brugt. Til gengæld blev jeg ret forbavset, da det forleden dag gik op for mig, at et ord som "spinderede" slet ikke er normalt dansk, men åbenbart blot er et lokalt udtryk, som betyder "noget, der er gået i kludder" – typisk et garnnøgle. Man kan åbenbart stadig finde små, overvintrede dialektord, som bruges på daglig basis, men det er begrænset.

For nogle år siden skulle jeg vikariere som organist ved en gudstjeneste på et af Ærø's plejehjem, hvor jeg ikke har min faste gang. Derfor måtte jeg spørge efter nogle noder at spille efter. "Hvor har I no'erne?" spurgte jeg. Den flinke medarbejder så forvirret ud og rystede så på hovedet. "No'er? Dem har vi ingen af." Jeg prøvede så at spørge mere præcist efter "no'ebøger", men lige lidt hjalp det. Det hele løste sig, da jeg overgav mig og udtalte ordet med et fint og korrekt blødt d. Alt faldt på plads, nodebøgerne blev udleveret, og gudstjenesten kunne begynde.

Denne lille ubetydelige hændelse er et symptom på, at fantasien er aftagende. Vores ører bliver mindre og mindre vant til at høre forskellige udgaver af dansk, så hvis man skal forstå hinanden, må det foregå på rigsdansk.

Eller på engelsk!

Den nye sprogundersøgelse har jo vist, at engelsk ikke længere er et fremmedsprog i Danmark. Og vi må vist alle indrømme, at der siver mange små engelske påvirkninger ind i dansk i disse år. Den positive side af sagen er, at vi takket være daglig brug af engelsk bliver langt bedre stillet, når vi besøger engelsktalende lande og skal kommunikere med omverdenen. Den negative side er, at udviklingen støt og roligt presser dansk sprog ud i periferien af det ordforråd, som flertallet benytter sig af. I sin yderste konsekvens vil dansk i løbet af nogle generationer forandres til en dialekt, som man kun bruger ved særlige og lidt eksotiske lejligheder.

Tendensen er selvsagt mest markant i de yngste aldersgrupper. Her er der et imponerende stort aktivt forråd af engelske gloser, som helt naturligt indgår sammen med de danske ord. Og vi kan lige så godt acceptere det, for udviklingen er kommet for at blive. Måske skal vi i virkeligheden bare sige som den

pæredanske tjener på en københavnsk café forleden dag sagde til mig, da han havde serveret kaffen:
"Enjoy"!